

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף קא

הכה זה וחזר והכה זה: למדנו במשנה ש'הספק' שהיכה או קילל את כל אחד מהבעלים - פטור כי לא ידוע מי אביו.

ישנו כלל שלא חייבים עונש על עבירה שלא היתה התראה קודמת לה, ו'התראת ספק' אינה התראה.

אם התרו בו שלא יכה את אביו והלך והיכה את הבעל הראשון ואת הבעל השני זה אחר זה לדעת תנא קמא חייב מיתה ואין זו התראת ספק, משום שכיון שהיכה את שניהם ממה נפשך הוא עובר על ההתראה. אבל לדעת רבי יהודה זו התראת ספק, אלא אם כן לקח מקל והיכה את שניהם בהכאה אחת, שאז התרו בו התראת ודאי: 'אל תעשה את ההכאה הזו שבה תתחייב מיתה'. והוא הדין שנחלקו בקללה (אם קילל את שניהם זה אחר זה או בבת אחת כנ"ל).

והתניא: אמנם בבב"יתא מובאת דעה אחרת בשם רבי יהודה שגם על הכאה או קללה בבת אחת פטור. הגמרא מבארת שטעם דעה זו משום שהיא היתה בשותפות עם הבעל השני כדלהלן.

נאמר ברכה למטה: נאמר איסור קללה ('ברכה' בלשון סגי נהור) על אביו, ונאמר איסור קללה כלפי מעלה על הקב"ה. בשם שהמקלל כלפי מעלה וגם כלפי מישהו אחר בקללה אחת פטור, כך המקלל את אביו ואמו ואדם נוסף פטור. והוקשה הכאת אביו לקללת אביו (שנסמכו שני הפסוקים בשמות כא, טו).

למדנו במשנה ש'הספק'-בן של שני כהנים עולה במשמר של זה ובמשמר של זה, ואינו חולק עמהם. הגמרא מקשה אם הוא לא חולק למה הוא עולה?

למה עולה: כלומר זו קושיא על הקושיא הנ"ל.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

אלא עלה לא קתני: כלומר הקושיא מדוע כתוב 'עולה' בעל כרחו, דהיינו שבני כל משמר כופין אותו לעלות ולעבוד עמהם? והתשובה היא משום שאם לא יעבוד יאמרו שיש פגם במשפחה שבמשמרתה אינו עובד ושלכן הוא פסול לעבודה.

למדנו במשנה שאם היו שני הכהנים במשמר אחד, חולק בנם הספק חלק אחד עם שאר בני המשמרת.

הגמרא מקשה הרי כל משמרת היתה מתחלקת לשישה בתי אב, וכל בית אב היה עובד ביום אחר. ואם כן כמו שכאשר שני הוריו משתי משמרות שונות, הוא לא מקבל כלום כי כל משמרת דוחה אותו ואומרת לו אתה שייך למשמרת השניה, כך גם באותה משמרת, הרי כל אחד מהוריו שייך לבית אב אחר ואף אחד לא יתן לו כלום?

 הדרן עלך נושאים על האנוסה

פרק שנים עשר. משנה: הדיוטות: שאינם דיינים.

חלצה במנעל: כלומר בנעל מעור רך, חליצתה כשרה, אבל לכתחילה חולצים בסנדל מעור קשה ומבושל. הגמ' לקמן תבאר שלא חולצים במנעל שמא יחלצו בנעל קרועה, אבל בסנדל אין לחשוש, לפי שבשהוא נקרע אי אפשר לתקנו ואין דרך לנעול אותו.

אנפיליא: נעל מבד, וחליצתה פסולה לפי שנאמר **"וְנָגְשָׁה וּבִמְתּוֹ אֶלָּיו לְעִינֵי הַזְקֵנִים וְחָלְצָה בַּעֲלֵי רַגְלָא..."** כלומר צריך לחלוץ בנעל, ונעל היא דבר המגן על הרגל שנאמר **"וְאֶנְעֵלְךָ תַּחַשׁ"**, ואנפיליא לא מגינה על הרגל.

בסנדל שיש לו עקב: סוליה.

מן הארכובה וכו': יבם שנחתכה רגלו, אם היא נחתכה מהברך ומטה חליצתה כשרה, ואם היא נחתכה מהברך ומעלה חליצתה פסולה.

או בשל שמאל בימין: שנעל את הסנדל של רגל שמאל ברגל ימין, חליצתה כשרה בדיעבד. **(אבל חליצה ברגל שמאל זוהי מחלוקת לקמן קד.)**

חלצה בגדול: בסנדל גדול ממידת רגלו אבל הוא יכול ללכת בו, או בסנדל קטן ממידת רגלו אבל הוא מכסה את רוב רגלו, חליצה כשרה.

גמרא: להקרות: צריך שלושה שיודעים להקריא ליבם וליבמה את הפסוקים האמורים בחליצה כמו דיינים ובלשון הקודש. ("ואם לא יחפץ האישי לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: וקראו לו זקני עירו ודברו אליו ועמד ואמר לא חפצתי לקחתה: ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה בעלו מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו: ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל").

תנינא להא דת"ר: לדעת ת"ק - מצוות חליצה בשלושה שיודעים להקריא כעין דיינים, לפי שנאמר "...ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים...", "זקנים" בל' רבים הרי שנים, אבל כיון שאין עושים בית דין שקול (= מספר זוגי, כדי שאם יחלקו תמיד יהיה רוב לצד אחד ולא שווה בשווה) לכן מוסיפים עוד אחד. ולדעת רבי יהודה - בחמשה, לפי שנאמר "וקראו לו זקני עירו", "זקני" בל' רבים הרי שנים, וכן "זקנים" הרי שנים, אבל כיון שאין עושים בית דין שקול לכן מוסיפים עוד אחד.

נפקא לה מלעיני: רבי יהודה לומד מהפסוק "ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים" שגם הדיוטות כשרים לחליצה. **הגמרא מבארת כיצד לומדים זאת:**

דאמר מר, מ"לעיני" לומדים שדיינים סומים פסולים לחליצה, ומכך שהתורה צריכה למעט סומים משמע שהדיוטות כשרים, לפי שאם צריך דווקא דיינים מדוע התורה ממעטת סומים, והרי כבר נאמר "כלך יפה רעיתי ומום אין בך" דהיינו שעל הדיינים להיות ללא מום, אלא בהכרח שאם בכל זאת התורה ממעטת סומים הרי שגם ההדיוטות יכולים להיות דיינים, ולכן צריך למעט שלא יהיו סומים.

ואידך: תנא קמא הסובר שהדיוטות כשרים מ'זקני', מה ילמד מ'לעיני'?

ואידך מבעי ליה לכדתניא.. ענו כולכם 'חלוץ הנעל': רבי טרפון לומד שכל הנמצאים בבית דין צריכים לומר לו 'חלוץ הנעל' מהפסוק "ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל".

אלא מעתה: שדורשים את תיבת 'זקני', שהרי מכיון שבתחילה כתוב כבר 'זקנים' לכאורה 'זקני עירו' שנאמרו לאחר מכן הם אותם הזקנים. ואם כן דורשים אותם, אז נדרוש גם את 'וקראו לו' ואת 'ודברו אליו'?

הפסוקים: "וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשְּׁעָרָה אֶל הַזְקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבִמִי לְהִקִּים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יְבִמִי: וְקָרָאוּ לוֹ זֶקֶנִי עִירוֹ וְדָבְרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ: וְנִגְשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְקֵנִים וְחִלְצָה נְעֻלּוֹ מֵעַל רַגְלוֹ"

הואיל וסתם לו תנא כוותיה: במשנה שלנו 'מצות חליצה בשלושה'.

אי הכי מיאון נמי: אם כן נפסוק גם כסתם משנה האומרת שמיאון בשלושה. אך קשה על רב יוסף בר מנומי אמר רב נחמן שפוסק שמיאון בשניים על פי הברייתא שהגמרא מביאה.

התם חד סתמא: כלומר במיאון יש רק משנה אחת הסותמת כדעה שצריך שלושה, ואילו בחליצה יש שתי משניות: א. אצלנו ב. שם בסנהדרין ('המיאון והחליצה בשלושה'). ולכן בחליצה הלכה כשתי ה'סתמות'.

דתנן מיאנה או שחלצה: אישה שנדרה הנאה מבעלה חייב בעלה לגרשה. ואם הלכה להתיר את הנדר אצל חכם מומחה, והוא לא מצא פתח להתירו וגירשה בעלה - לא ישאנה החכם משום לזות שפתיים. אבל אישה שמיאנה או חלצה בפני חכם - יכול החכם לישא אותה לאחר מכן, משום שמיאון וחליצה נעשה בבית דין. מכאן ראה שמיאון נעשה בפני שלושה (שהרי אין בית דין פחות משלושה).

אלא התם תרי: אלא נמצא שבמיאון יש שתי משניות 'סתמי' (בתוספת האחרונה) ובחליצה שלוש (בתוספת האחרונה). ולכן בחליצה פוסקים כך להלכה.

הואיל וסתם במקום מחלוקת: לענין חליצה מצינו משנה שבה מובאת מחלוקת רבי יוסי ורבי יהודה לענין עגלה ערופה האם צריך שלושה או חמישה, אבל לענין חליצה כלולי עלמא צריך שלושה. מכאן שרבי יהודה חזר בו (ממה שאמר בברייתא בתחילת הסוגיא שצריך חמישה) אלא הוא סובר שמספיק שלושה, ולכן כך ההלכה.

*

צריכי דייני למקבע דוכתא: הדיינים צריכים לקבוע מקום לעשות בו את החליצה, בשביל לפרסם את הדבר א. שלא ישא אותה כהן ב. שיקפצו עליה בני אדם לנושאה (כי עד עכשיו היתה שומרת יבם).

עבדי עובדא בחמישה: הם עשו את מעשה החליצה בחמישה. ולא כי כך הלכה שהרי רבי יהודה חזר בו, אלא בשביל לפרסם את הדבר.

רב אשי איקלע לבי רב כהנא: אמר לו רב כהנא עלה איתנו להצטרף לחמישה בחליצה.

רב כהנא סיפר שכך אמר לו רב יהודה: בא והעלה איתך חבילה של קנים בכדי שתשב עליהם ותצטרף לחמישה בחליצה. שאלו את רב יהודה למה צריך חמישה? ואמר להם בשביל לפרסומי מילתא.

*

מפקינא ממונא אפומיה: רב שמואל בר יהודה הוא אדם נאמן שאם הוא אומר שמישהו חייב כסף לחבירו - מוצאים ממנו את הכסף ונותנים.

הגמרא מקשה: וכי יתכן כדבר הזה, והרי צריך שני עדים? ומתרצת שעל פי דיבורו 'מרעים' שטר חוב, כלומר אם יש שטר חוב שרב שמואל בר יהודה אומר שפרעו אותו – לא גובים על פי השטר.